

Preek over Lucas 2:41-51 en de cantate “Liebster Jesu, mein Verlangen” (BWV 32)

Gehouden op de 3^e zondag van Epifanieën, 27 januari 2019, in de Maranathakerk te Den Haag

Gemeente van Christus,

Voor ouders van pubers zal het net gehoorde verhaal een feest van herkenning zijn geweest. Net als de gemiddelde tiener vandaag de dag leeft ook Jezus zijn behoefte naar zelfstandigheid, naar het gaan van eigen wegen uit, zonder zijn ouders om toestemming te vragen, zonder bekend te maken wat hij gaat doen of waar hij naartoe gaat. Net als vandaag veroorzaakte dat toen ook al eerst acute angst bij zijn ouders: je ziet hen voor je innerlijk oog met groeiende paniek heel het reisgezelschap afzoeken, ‘waar is hij nou in hemelsnaam?’. En net als vandaag werd deze angst ook toen al snel vervangen door een fundamentele twijfel die de veranderende rol als ouders van opgroeiende kinderen noodzakelijkerwijs met zich meebrengt. Altijd was jij het, die om raad of wijsheid gevraagd werd, die voor veiligheid en geborgenheid van je kroost kon en moest zorgen. Maar nu, ineens, word je steeds minder vaak in vertrouwen genomen en geeft het gedrag van je kinderen je steeds sterker het gevoel, niet meer nodig te zijn of zelfs afgedaan te hebben. Toen Jezus op Maria’s ontzette vraag waarom hij haar dit had aangedaan, haast verwijtend terugvraagt ‘waarom hebt u naar mij gezocht?’, zie je haar, weer voor je innerlijk oog, schaamtevol ineenkrimpen. Veel is niet verandert sindsdien, ook al wordt het verwijtende afstand-nemen tegenwoordig vaker wel veel directer de ouders voor de voeten gegooid, à la: “Wat wind je je op, joh, laat me met rust!”

Het is dit verhaal over de opgroeiende Jezus uit het Lucasevangelie, waarop de tekst van de cantate die wij zo gaan horen is gebaseerd. Georg Christian Lehms, de hofdichter te Darmstad, heeft hem geschreven, Bach componeerde 15 jaar later, in 1726, de muziek ervoor.

Uit het verhaal keert in de cantate alleen het hoofdthema van zoeken en vinden terug, maar dan wel met een beslissende, interpreterende draai: De cantate heeft het niet over zoekende ouders die door een naar zelfstandigheid hunkerende puber in verlegenheid zijn gebracht. Veelmeer ontmoeten wij er iemand die naar geborgenheid, naar een levenshoud, naar een thuis op zoek is te midden van een veranderende wereld. Een mens die zich onzeker, ontheemd, verloren voelt en die naar zijn identiteit zoekt. Een zoektocht die de cantate die uit de gelovige wereld van de 18^e eeuw voortkomt, afbeeldt als de zoektocht naar Jezus: “Liefste Jezus, mijn verlangen, zeg mij, waar kan ik je vinden?”, zo begint de inleidende sopraan-aria. De cantate is vormgegeven als een dialoog – niet zoals in het evangelieverhaal tussen Maria en Jezus, maar hier is het de ‘verloren ziel’ die het gesprek aangaat met onze heer en heiland.

En natuurlijk gebeurt dit gesprek in een taal die ons vaak vreemd is, die wij mensen van de 21e eeuw niet zomaar kunnen napraten, maar toch is het levensgevoel van verlorenheid iets dat velen, mensen zonder kinderen, jongeren én ouders allemaal, vandaag de dag ook kennen. Omdat wij steeds acuter, duidelijker doorhebben hoe ingrijpend de wereld om ons heen en onze eigen rol in deze wereld steeds maar aan het veranderen is. Zo verliezen ouders een belangrijke, identiteitsvormende rol, als hun kinderen zelfstandig worden. En moeten zij inzien dat zij daardoor niet voor altijd hebben afgedaan, maar dat zij naar een nieuwe rol in een veranderde relatie tot hun kinderen moeten zoeken. Dat de nieuwe zelfstandigheid van hun kroost geen afwijzing van hen betekent, maar het verlangen naar een aparte levensweg uitdrukt, naar een eigen plek, waar zij behoren en herkenning vinden. Daarom is het ook zo belangrijk, dat volwassenen hun kinderen al vroeg van dit soort plekken buiten de familiare kring vertellen.

In het evangelieverhaal en in de cantate die Jezus’ antwoord letterlijk citeert, wordt als plek van vinden, van geborgenheid en nieuw thuis de tempel te Jeruzalem, het huis van God genoemd. Daar zat

Jezus omringd door wetsgeleerden, toen zijn ouders hem na drie dagen zoeken eindelijk vonden. En in het huis van God, zo de cantate, laat zich Jezus nog steeds door verloren mensen vinden: “Hier, in het huis van mijn Vader, vindt mij wie van streek is”, zo de basaria.

Ik vind dat zelf niet alleen goed gevonden, maar ook belangrijk voor onze tijd, wanneer steeds meer mensen doelloos op drift lijken, de wereld steeds sneller lijkt te veranderen en de generaties steeds vroeger uit elkaar lijken te gaan. In onze wereld lijken de wegen van kinderen steeds minder op die van hun ouders en vertaalt zich de gelukkig groeiende persoonlijke vrijheid in een steeds maar uitdijend spectrum van verschillende leefstijlen en –ontwerpen. Dan neemt het belang van generatie- en leefstijlen overkoepelende plekken en van verhalen waarin een mens zijn of haar identiteit kan vinden alleen maar toe. Dan worden de mogelijkheid om in het huis van God over grenzen en verschillen heen binnen één gemeenschap tot elkaar te komen en de kans om daar je eigen zelf, je identiteit en thuis te vinden van enorm groot belang en betekenis voor iedereen én voor de saamhorigheid van onze maatschappij.

Zo is het volgens mij ook geen toeval dat kerkgebouwen niet alleen ten tijden van ingrijpende en bang makende gebeurtenissen zoals aanslagen, natuurrampen of gruwelijke ongelukken tot plekken van toevlucht worden waar mensen naar een heroriëntatie, naar veiligheid en geborgenheid zoeken. Nee, dat dit ook gebeurt bij grote politieke vraagstukken die het rechtsgevoel van mensen aantasten en ten tijden van massale maatschappelijke veranderingen, denk aan de vreedzame revolutie in de DDR of het kerkasiel hier om de hoek, dat heeft een reden. Want daar, in kerkgebouwen, is een innerlijk dialoog mogelijk die het sopraan-bas – recitatief in bloemig-barokke taal verwoordt. Zo roept de ziel daar uit: “Ach! heilige en grote God, Zo wil ik voor mij dan hier bij u voor altijd troost en hulp zoeken.” Waarop Jezus antwoordt: “Als je het aardse gebeuzel afzweert en enkel deze woning binnengaat, dan kun je blijven bestaan, hier en daarginds.”

Ja, wie een kerk opzoekt, wie in een huis van God kopje onder gaat in de wereld van het geloof, die keert zich niet af van de realiteit en sluit ook zijn of haar ogen niet voor de werkelijkheid. Eerder wordt hij of zij in het ideale geval van alle oogkleppen bevrijd die in de weg staan van een heldere en eerlijke blik op ons leven en op onze maatschappij. Zo kunnen wij onszelf vinden en winnen wij aan kracht om voor ons of voor onze wereld ongezonde verleidingen te weerstaan. Levend vanuit de wereld van het geloof kunnen wij namelijk ons leven van alledag en onszelf op een andere, betere manier het hoofd bieden dan wanneer wij de tredmolen van ons eigen ik nooit verlaten en uitsluitend maatschappelijke conventies gaan volgen.

Op deze manier kan ook de eredienst – deze plek waar wij onszelf kunnen vinden, door ons hoofd, hart en ziel op God af te stemmen – idealiter tot een soort kathedraal worden, tot een ruimte waarin ik op dezelfde manier word gegrepen door de glans van de muziek als door de diepte van het vertrouwen dat zij voor mij ontsluit. Wie zich daarvoor opent, zal bij het vrolijke resultaat van de zoektocht die de cantate beschrijft, geraken. Tegen het einde van het dialoog tussen de ziel en Jezus roepen allebeide samen onbezwaard uit: “Nu verdwijnen alle plagen, nu verdwijnen jammer en pijn.”

Ja, in de eredienst, in het huis van God, ontmoeten wij het onvernietigbare leven zelf, dat ons verleent waarnaar wij een leven lang op zoek zijn, geborgenheid en een eeuwig thuis. Daarop loont het zich om al ons verlangen te richten. Om samen met het slotkoraal te zingen: “Mijn God, open voor mij de poorten van die genade en goedheid; laat mij altijd en overal uw zoetheid smaken! Heb mij lief en spoor mij aan, dat ik van mijn kant u, zo goed ik kan, omarm en liefheb en u nooit meer bedroef”.

Amen.